

Delavska Pravica

Glasiilo krščanskega delovnega ljudstva

Izhaja vsak četrtek pop.; v slučaju praznika dan poprej — Uredništvo: Ljubljana, Miklošičeva c. — Nefrankirana pisma se ne sprejemajo

Posamezna številka Din 1.—, ~ Cena: za 1 mesec Din 4.—, za četrt leta Din 10.—, za pol leta Din 20.—; za inozemstvo Din 7.— (mesečno) — Oglasi: po dogovoru

Oglasi, reklamacije in naročnina na upravo Delavska zbornica, Miklošičeva cesta 22, I. nad. Telefon 2265. — Štev. čekovnega računa 14.900

Naš rudar na poti za vsakdanji kruh

(Misli ob izseljenski nedelji.)

Usoda — da se ne izrazim drugače — me je postavila v Kos. Mitrovico v Zetski banovini — Zvečan, Trepča, Stari trg — je velik angleški rudnik svinca in raznih drugih kovin. Pa sem se napotil tja gori proti glavnemu rovu, iz katerega prihaja po rednih presledkih voziček za vozičkom rude. Iz rova je prihajal čudno soparčen in dušič zrak. Ravno so odšli v rov rudarji na izmeno; že prihajajo drugi iz rova z dela, vsak s svojo lučjo v roki. Kar prestrašil sem se jih; prvič v življenju sem videl tak prizor. Sivkasto črni obrazi in roke; enake barve tudi obleka in rudarska čelada na glavi. S trudnim korakom so stopali proti kopalšču, da odvržejo obleko, ki je obtežena s svinčnim prahom, in da v vodi osvežijo izmučeno telo. Pa me je ta in oni z veseljem nasmehom pozdravil. Nekaj posebnega je bil ta pozdrav moji duhovski obleki, zakaj kot človek sem bil tujec; pozdrav zdravih zob in rdečih ustnic svinčenosivega obraza... V mešanici drugih ver je tu mnogo katolčanov in med njimi mnogo Slovencev. Iz ko-

pališča so se razkropili po prijazni delavski naselbini. Nekateri so si postavili že tudi svoje hišice. Vstopil sem v eno takih hišic in našel tam slovenskega rudarja z ženo in tremi otročički. Kmalu smo bili v živahnem razgovoru. Dvajset let že dela v jami; ko je bil star 15 let, je napravil prvi »ših« tam gori nekje v Nemčiji. Pa je romal iz rova v rov po Nemčiji, Franciji, Belgiji in Holandiji. Končno se je zatekel tu doli, kjer dela že nekaj let.

»Kako se tu zasluži?« sem povprašal. »Navadni delavci zaslužijo od 25 Din naprej dnevno, mi rudarji 40—60 Din.« »Potem se pa da živeti, če se redno dela.« »Res je, kruha ne stradamo, hvala Bogu, a vendar grem takoj domov in pustim tu svojo kočico, če bi vedel, da dobim delo, pa naj bo plačano mnogo manj kot tu.« »Pa kako to, saj tu se vendar ceneje živi!« »Veste kaj,« mi je odgovoril, »ni dovolj, da imam delo in da sem sit; človek potrebuje tudi še kaj drugega.

Novo volitve delavskih obratnih zaupnikov

Glasom ministrskih navodil za volitve delavskih obratnih zaupnikov se morajo te volitve obnoviti vsako leto v mesecu januarju. S tem je dana delavstvu možnost, da po svoji volji izmenja dosedaj izvoljene zaupnike in jih izvoli tudi v onih podjetjih, kjer dosedaj zaupnikov ni bilo. Koliko in kako se izvolijo obratni zaupniki nam povedo določila pravil, katera je izdalo ministrstvo za socialno politiko meseca decembra 1927. Delavska zbornica je na podlagi ministrskih navodil izdala »Kratka navodila« v beli brošurici in vse potrebne tiskovine za izvedbo volitev. Rok za izvedbo volitev obratnih delavskih zaupnikov je z orizom na komplicirani postopek zelo kratek. Prav zato je treba, da se delavstvo že sedaj prične zanimati oziroma pripravljati, da bo možnost takoj v začetku meseca januarja 1934 uvesti uradni postopek za

izvedbo volitev. V vsakem obratu (podjetju) se volijo obratni delavski zaupniki posebej. Volitve izvedejo volivni odbori. V onih obratih, kjer že sedaj obstojajo obratni zaupniki, tvorijo ti zaupniki volivni odbor. V onih podjetjih, kjer dosedaj ne obstojajo obratni zaupniki, tvorijo volivni odbor najdalje zaposleni delavci v dotičnem podjetju, katerih pa mora biti toliko, kolikor se v dotičnem podjetju voli obratnih zaupnikov.

Število delavskih zaupnikov se ravna po številu delavcev, ki so zaposleni v dotičnem podjetju in sicer v podjetju, v katerem je zaposlenih do 20 delavcev, volijo enega zaupnika. Od 21 do 50 delavcev, volijo tri zaupnike. Od 51 do 100 delavcev volijo 4 zaupnike. Od 101 do 150 delavcev volijo 5 zaupnikov. Od 151 do 450 delavcev volijo največ 6 zaupnikov.

Na vsakih nadaljnjih 50 delavcev se voli po eden zaupnik več, vendar pa v nobenem podjetju ne sme biti več kot 16 zaupnikov. Aktivno in pasivno volivno pravico ima vsak delavec in delavka z dovršenim 18 letom, ki je na dan volitev zaposlen(a) v dotičnem podjetju.

Delavski obratni zaupniki so za delavstvo zelo velikega pomena. Ti zaupniki so zakoniti posredovalci med podjetjem in delavstvom in to v vseh zadevah, ki zadevajo gnotne, socialne in kulturne interese delavstva. Ministrstvo za socialno politiko je izdalo posebna navodila (poslovnik), v katerem so določene naloge obratnih zaupnikov. Zakon o zaščiti delavcev v § 118, pa določa, da noben delodajalec ne sme preganjati ali odpuščati izvoljene zaupnike radi njihovega pravičnega delovanja.

Opozorjamo delavstvo vseh podjetij na te važne volitve že sedaj in ga pozivamo, da takoj prične s pripravami za izvedbo volitev.

Potrebni volivni material bo dala Delavska zbornica in sicer za ona podjetja, kjer že obstojajo obratni zaupniki, bodo prejeli volivni material starešine oziroma predsedniki zaupnikov, ki so obenem že tudi predsedniki volivnih odborov. Ti predsedniki naj se pravočasno obrnejo na Delavsko zbornico, da jim DZ izroči, oziroma dostavi potrebne volivne tiskovine. Starešine obratnih zaupnikov, oziroma predsedniki volivnih odborov bodo prejeli ves potreben material za dotično podjetje, zato naj se v takih podjetjih, kjer bosta predložili kandidatsko listo dve ali celo tri strokovne organizacije, obračajo predstavniki list na predsednika volivnega odbora, ki jim mora izročiti ves potreben volivni material.

Za podjetja, kjer do sedaj še ne obstojajo obratni zaupniki, bo zbornica volivni material izročila strokovnim organizacijam, v kolikor bodo izvedle volitve v teh obratih.

Torej vsi sedanji predsedniki obratnih zaupnikov naj se obrnejo za volivni material na Delavsko zbornico. Tam pa, kjer ni zaupnikov, naj se oni, ki bodo hoteli izvesti volitve, obrnejo za volivni material na svojo strokovno organizacijo.

Po celjski akademiji

Tovariši in tovarišice so v nedeljo, ko so prisostvovali akademiji, dokazali, da so jo razumeli. Vsem točkam so tako pazljivo sledili in tudi v dvorani je bil tak mir kot že dolgo ne. Vsak, kdor je bil navzoč, je na odru resnično videl vso bedo in krivico, ki se godi proletarijatu. Ne gre pa tovariši in tovarišice, da bi bilo to dovolj, kar smo videli na odru in kar smo slišali na dopoldanskem sestanku. Akademija ni bila samo zato pripravljena, da se spomnimo 40letnega gibanja naše organizacije. Ne! Naša organizacija je priredila akademijo zato, da pokaže, da smo zreli in dorasli svoji nalogi ter da razumemo čas, v katerem živimo, da to vidijo tudi naši tovariši, ki so drugega svetovnega nazora in vsi tisti, ki se prištevaajo h krščanskemu svetovnemu nazoru, pa stojijo izven naše organizacije in ne vejo, da je rešitev le v strokovni organizaciji. Drugič pa zato, da smo dobili novega navdušenja za delo v naši strokovni organizaciji. Ni dovolj, če smo videli na odru, kako se tepe in tepta v blato pravica proletarijata, ni dovolj, če samo gledamo, ne storimo pa ničesar, da bi se proletarijat dvignil telesno in duševno. Tovariši, mi sami smo poklicani, da rešimo sami sebe, ker se zavedamo, da smo vsi proletarci in da nas nihče drugi ne bo rešil. Naša prireditelj nam je pokazala, da mora imeti proletarijat silno vero, da bo gotovo zmagal, ker pravica je nje-gova! — Zato, tovariši, pojdemo na delo za

Obvestilo

Tem potom obveščamo cenj. občinstvo, da smo ponovno znižali naše cene, kakor tudi vsled današnjih denornih zaprek izdali ugodnejše plačilne pogoje. Vsled tega upamo, da nas sedaj, ko smo se preselili z našo delavnico, ne bodete zapustili, ampak obratno še z večjim veseljem naročali pri nas, ker smo cenejši.

S spoštovanjem

JAKOB FLIGL DED.

KLEPARSTVO IN VODOVODNA INSTALACIJA

LJUBLJANA - IGRIŠKA ULICA 10

Važna rzsodba

Odlok upravnega sodišča za dravsko banovino v Celju v pogledu zavezanosti plačevanju 1⁰/₀ izrednega doprinosa k uslužbenskemu davku na podlagi lin. zakona za leto 1934/35

Upravno sodišče F 485/54-5.
za dravsko banovino
v Celju.

V imenu Njegovega Veličanstva kralja!

Upravno sodišče v Celju je pod predsedstvom predsednika upravnega sodišča dr. Bedekoviča Janka, v prisotnosti upravnih sodnikov: 1. dr. Bavdka Jožeta, 2. dr. Kržišnika Antona, dalje zapisnikarja dr. Turnška Viktorja, na tožbo Podgornika Ludvika, pomožnega delavca v Ljubljani, zastopanega po dr. Korunu Milanu in dr. Jelencu Celestinu, advokatih v Ljubljani, zoper odločbo finančne direkcije v Ljubljani z dne 14. septembra 1954, št. 56/41-III ex 1954, radi povračila 1%nega izrednega doprinosa k uslužbenskemu davku, brez javnega naroka, v smislu čl. 26. zakona o državnem svetu in upravnih sodiščih, v nejavni seji razsodilo tako-le:

Tožbi se ugodi in se izpodbijani upravni akt razveljavi radi nedostatnega postopanja s tem, da se postopa v smislu pripomb upravnega sodišča.

Razlogi:

Davčna uprava Ljubljana mesto je z odločbo z dne 27. julija 1954, št. 22705/1, zavrnila tožiteljevo prošnjo za povračilo 1% izrednega doprinosa v znesku 1.62 Din, ker so v smislu § 16., toč. 4., finančnega zakona za leto 1954/55 oproščeni izrednega prispevka samo nekvalificirani ročni delavci — dninarji, na hitro roko najeti za posel ob izrednih in nujskih potrebah.

Pritožbo zoper to odločbo je dravska finančna direkcija v Ljubljani z odločbo z dne 14. septembra 1954, št. 56/41-III ex 1954 zavrnila z razlogi davčne uprave, ki se naslanjajo na interpretacijo ministrstva financ z dne 4. junija 1954, br. 36156.

Zoper to odločbo, ki je bila tožitelju dostavljena dne 22. septembra 1954, je le-ta dne 5. oktobra 1954, tedaj pravočasno, vložil tožbo na upravno sodišče.

V tožbi uveljavlja tožitelj,

1. da je trditelj, da so oproščeni izrednega prispevka samo delavci, ki sploh ne plačujejo uslužbenskega davka, v protislovju z besedilom zakona, ki nalaga plačilo izrednega prispevka samo gotovim zavezanecem uslužbenskega davka, da je gornja trditev tudi nesmiselna, ker je pač jasno, da tisti, ki ne plačujejo uslužbenskega davka, tudi ne plačujejo izrednega doprinosa; da bi bil zakonodajalec pojem »delavci« točneje označil, če bi bil mislil le na kvalificirane delavce; in da so potemtakem oproščeni plačevanja izrednega prispevka vsi delavci, bodisi izučeni, bodisi priučeni;

2. da je postopanje ostalo nedostatno, ker toženo oblastvo ni ugotovilo dejstva, da spada tožitelj v kategorijo oseb, ki so oproščene plačila izrednega prispevka.

Tožitelj predlaga, da se izpodbijana odločba razveljavi.

Upravno sodišče je o tožbi naslednje razmotrivalo:

našo organizacijo od delavca do delavca, povejmo jim, kdo smo in kaj hočemo! Nikar se ne ustrašimo vsake malenkostne zapreke, ki se nam stavi na pot. Bodimo sami pošteni, odločni in vztrajni, da bo delavstvo že po naših dejanjih sodilo, kdo smo. Vsak zaveden član JSZ mora biti odločen bореc za delavske pravice in prav tako odločen nasprotnik kapitalizma in njegovih trabantov. Le če bomo delavstvu pokazali, da smo res njegovi, da nismo kompromisarji katoliških kapitalistov in da smo tovariši vsem ter vsak čas pripravljeni, boriti se za pravico vsega proletarijata, bo ta spoznal, da smo njegovi in da bijemo boj za njega.

Zato, celjski tovariši, zavijajte rokave in na delo za našo Jugoslovansko strokovno zvezo. Kjerkoli si, ali v pisarni, v tovarni ali delavnici, stori svojo dolžnost, le tako bo naša organizacija močna, tebi in vsem proletarcem v korist.

Celjan.

Po § 16., toč. 4. stavek prvi finančnega zakona za leto 1954/55 plačajo 1% izredni prispevek vsi zavezanci uslužbenskega davka od prejemkov, ki so temu davku zavezani.

Po čl. 90, toč. 5. zakona o neposrednih davkih po niso zavezani uslužbenskemu davku dohodki nekvalificiranih delavcev-dninarjev, na hitro roko najetih za posel ob izrednih in nujskih javnih potrebah.

Torej že po načelih, izraženih v prvem stavku § 16., toč. 4. finančnega zakona za leto 1954/55, niso zavezani izrednemu prispevku nekvalificirani delavci dninarji, najeti na hitro roko, ker sploh niso zavezani uslužbenskemu davku.

Zato določila drugega stavka navedenega določila, da izrednega prispevka ne plačujejo delavci in dninarji, ni mogoče razumeti v tem smislu, da so tega prispevka oproščeni samo oni delavci in dninarji, ki so nekvalificirani in na hitro roko najeti za posel ob izrednih in nujskih javnih potrebah (glej razpis ministrstva financ, ki je citiran v dejanskem stanju te sodbe). Kajti ob taki interpretaciji bi bilo določilo, da so izrednega prispevka oproščeni delavci in dninarji, popolnoma odveč.

Radi tega se mora pojem »delavci in dninarji« interpretirati s splošnega narodnogospodarskega stališča.

Za delavca v tem smislu se smatra vsakdo, brez razlike spola, ki daje svojo telesno delovno moč stalno ali začasno v službo tretjim osebam, bodisi za nagrado, bodisi radi lastnega izučevanja. Delavec v tem smislu je lahko kvalificiran (kvalificiran obrtnik, ki se je po redni poti izučil obrta po predpisih svoje stroke, in dovršen učenec obrtnih šol, odnosno pomočnik), polkvalificiran (delavec, ki opravlja obrtne posle, ki pa se obrta ni po redni poti izučil) in navaden fizični delavec (oseba, ki opravlja navadna fizična dela). Nameščeneec ne izgubi značaja delavca, če sam opravlja fizična dela in le postransko nadzoruje druge, enakovrstno zaposlene delavce (predelavce) ali če samo šteje in zabeleži ponavljajoča se enakovrstna delovna opravila drugih, ne da bi mogel z delovno močjo teh oseb razpolagati. Pač pa se ne more več smatrati za delavca tisti, ki nadzoruje delovanje drugih nameščencev, da se vrši v tehničnem ali gospodarskem oziru pravilno in še postransko sam opravlja fizična dela (obratovodja, delovodja, polir itd.) (glej §§ 3 in 36 zakona o zaščiti delavcev, §§ 1 in 1a zakona o pokojninskem zavarovanju nameščencev v obliki ces. naredbe z dne 25. junija 1914 in čl. 1 in 6—12 pravilnika o delavcih državnih prometnih ustanov).

Z obrazloženega vidika je potemtakem postopati po presoji vprašanja, kateri zavezanci uslužbenskega davka so z ozirom na oprostilno določbo za delavce in dninarje oproščeni izrednega prispevka in kateri ne.

V predmetnem primeru pa še ni ugotovljeno, če je tožitelja smatrati za delavca v gornjem smislu ali ne.

Zato je moralo upravno sodišče tožbi ugodi in izpodbijani akt razveljaviti radi nedostatnega postopanja v smislu čl. 26. upravno-sodnega zakona, ne da bi pozvalo stranke.

Celje, dne 30. oktobra 1954.

Predsednik: dr. Bedekovič I. r.

Zapisnikar: dr. Turnšek I. r.

Gornja rzsodba je vsekakor načelne važnosti za vse delavce. Proti tej rzsodbi je možna pritožba na državni svet, ki bo končnoveljavno rzsodbo upravnega sodišča potrdil ali razveljavil.

Če se finančna direkcija v določenem roku ne bo pritožila, bo rzsodba postala pravomočna in davčna uprava ne bo smela od delavca zahtevati 1% doprinos na uslužbenski davek po fin. zakonu za 1954/55.

Razumljivo je, da bo v tem slučaju rzsodba upravnega sodišča načelno veljala za

Pokojninski zavod

Že v zadnji številki »Del. Pravice« smo sporočili članstvu o nameri SUZORA, ki hoče, da se ukine samostojnost našega Pokojninskega zavoda in izvede nekaka centralizacija, oziroma pravilno povedano, da se polasti premoženja, ki so ga v teku povojnih let spravili skupaj slovenski nameščenci. Zdi se nam, da je ta igra nekako podobna oni glede univerze: od časa do časa so se pojavljali ljudje, ki so hoteli univerzo odpraviti, tako da je bila v vednem boju za svoj obstanek. Isto je s Pokojninskim zavodom. Njegovo premoženje je ono, kar diši raznim ljudem, in že ponovno smo imeli priliko svariiti našo javnost pred sličnimi poizkusi. Naša zahteva je, naj se raje ukine SUZOR, ki ni drugega, nego nepotreben balast, ki ga mora vzdrževati delavstvo in nameščenstvo, mesto, da bi se oni denar raje porabil za zdravila. Glede Pokojninskega zavoda pa izjavljamo v imenu našega članstva, da smo najodločnejše proti omenjeni nameri ter ne bomo dopustili, da bi se ista uresničila. Mislimo, da je predvsem članstvo ona kompetenca, ki naj odloča o Pokojninskem zavodu, ne pa nekaj gospodov, ki niso za Pokojninski zavod ničesar žrtvovali.

Lesno delavstvo

Slovenjgradec. Na zadnjem sestanku, ki se je vršil 4. t. m., je poročal tov. Kugovnik Jurij iz Prevalj o delavski stanovski zavednosti, o delavski strokovni organizaciji, potom katere si delavstvo pribori zares pravično socialno zakonodajo, seveda če sloni organizacija na poštenih katoliških načelih, kakor je to ravno naša krščanska strokovna organizacija JSZ. Udeležba je bila radi slabega vremena pičla. Prihodnji sestanek se bo vršil v začetku meseca januarja prihodnjega leta.

Kovinarji

Na notico v št. 43 od 8. nov. t. l. pod Javornik in gornjim naslovom smo prejeli popravek, katerega v celoti in dobesedno priobčujemo:

Ni res, da je bil odbornik, ki je na seji občinskega odbora občine Koroška Bela, z dne 27. oktobra t. l. ugovarjal sprejemu resolucije o saniranju Bratovske skladaice, z večinske liste S. M. R. J., temveč je res, da S. M. R. J. kot izključno strokovna organizacija ni postavil za občinske volitve v občini Koroška Bela sploh nobene liste kandidatov, pač pa se je imenovala delavska lista »lista Šoberla Virgilae«.

To in ono

Slovenjgradec. Poročil se je 4. t. m. v cerkvi Sv. Florijana v Dol. tov. Logar Ivan, kovač v tovarni kos v Slovenjgradcu, z gđc. Pavlo Mežnarc iz Doliča. Tov. Logar je zaveden član naše skupine in vseskozi poštenjak, nevesta pa tudi skrbna in marljiva družica. Oba pa zavedna katolicišana. — Bog jima daj obilo sreče!

vse delavstvo. V slučaju, da bo ta rzsodba postala pravomočna, se sme pričakovati, da bo ministrstvo financ s posebno odredbo oprostilo od plačevanja 1% doprinosa v se delavce. S pravomočnostjo gornje rzsodbe pa ne bo odpravljeno samo plačevanje 1% doprinosa k uslužbenskemu davku, marveč bo istočasno dana pravica delavstvu, ki se mu vrnejo vsi dosedaj vplačani doprinosi. Da bo finančna direkcija že vplačane doprinese samovoljno vrnila, oziroma jih vračunala na račun uslužbenskega davka, je malo verjetno. Delavstvo bo moralo v tem slučaju že vplačane 1% doprinese iztožiti instančnim potom. Tožbenih zahtevkov ne bo treba uveljavljati posameznemu delavcu, ker bo lahko en sam delavec vložil zahtevo za več delavcev (za ves obrat), potem ko mu bodo ostali delavci dali pismena pooblastila, da mu odstopajo svoje terjatve. Za enkrat pa bo zadostovalo, da bo vložil tako zahtevo samo en obrat, ker bo rešitev načelno veljala tudi za ostalo delavstvo drugih obratov.

Katoliškim vernikom v Jugoslaviji

V smislu sklepa katoliških škofov v Jugoslaviji vas najtopleje vabimo na

II. EVHARISTIČNI KONGRES,

ki se bo za vso kraljevino vršil v Ljubljani v dneh 28., 29., in 30. junija 1955.

Pridite, da skupno izpričamo svojo vero v Boga in Gospoda našega v presvetem Rešnjem Telesu!

Pa sedanjí čas, ko je na svetu tako malo miru, srčne zadovoljnosti in tihe sreče a toliko negotovosti, temnih slutenj in mračnih skrbi, ali ni kaj malo pripraven za tako veliko zunanje slavlje? A vprav sredi težav in tegob teh težkih dni stoji naš Odrašenik Jezus Kristus, kakor nekoč med trpečim ljudstvom ter nas vse, ki so nam oči kalne od skrbi in ušesa naglušna od tarnanja, ljubeznivo vabi: »Pridite k meni vsi, ki se trudite in ste obteženi, in jaz vas bom poživil« (Mt 11, 28).

Slušajmo ta sladki glas, ki nam obljublja olajšanje in moč, zberimo se kakor ovce okrog svojega Dobrega Pastirja in s sv. Petrom vdano recimo: »Gospod, h komu pojdemo? Besede večnega življenja imas in mi verujemo in vemo, da si ti Kristus, Sin božji« (Jn 6, 68. 69). Slej ko prej je resnično, da je tudi v časnem oziru rešenje narodov le v Kristusu, Odrašeniku sveta. Zakaj »srečno ljudstvo, ki mu je njegov Bog Gospod« (Ps 52, 12).

To srečo iščemo sebi in svojemu narodu v krizi naših dni. Našli jo bomo le pri Kristusu. Kajti ni toliko krize kruha, saj ga je v obilju. Ni toliko krize dela, saj nas delo povsod kliče. Kriza duš je, zato nered in ob krivični obilici stradež milijonov. Kriza duš je, zato needinost, nemir in sovraštvo. Iz krize duš vodi le en izhod, Oni, ki je o sebi dejal: »Jaz sem pot, resnica in življenje« (Jn 14, 6).

Kristus v presvetem Rešnjem Telesu je naše življenje. Iz njega zajemamo pogum v težavah, veselje v preskušnjah, upanje v brezupu, veliko vse premagujočo ljubezen do Boga in do bližnjega. Iz takšne ljubezni vzklije mir v narodu in med narodi. Iz takšne ljubezni se bo našla prava pomoč v tolikeri bedi in prava rešitev zamotanih vprašanj.

Moramo in hočemo pripomagati, vsak po svojih močeh, da se svetovna stiska olajša vsaj v našem narodu in to po Jezusu, našem edinem Rešitelju. Zato pridite vsi, ki verujete v Jezusa, v presvetem Rešnjem Telesu med nami živite. Vabimo vse stanovce, pred vsem vse delovne stanovce, ki jih je teža naših dni najbolj zadela, da v Jezusu najdejo pot iz stiske. Vabimo katoliško inteligenco, da v Jezusu najde resnico sredi sedanjih zmot. Vabimo zlasti mladino, da v Jezusu najde življenje, pravo, lepo in osrečujoče. Pridite, poklonimo se v molitvi in ljubezni našemu Bogu, ki ima svoje bivališče med nami!

Pridite, združimo se z Jezusom, ki je kruh življenja, zedinimo se po Njem v medsebojni ljubezni in v trajnem miru!

Že sedaj pa pripravljajmo svoja srca z molitvijo, sv. daritvijo in žrtvami na velike dni kongresa, da bodo res dnevi, ki po presv. Evharistiji odprejo našemu narodu vire nadnaravnega življenja v blagoslov naši domovini.

V Ljubljani, na praznik Kristusa Kralja.

† Dr. Gregorij Rožman, škof ljubljanski.

† Josip dr. Srebrnič, škof koški, predsednik stalnega odbora za evhar. kongrese.

Konferenca za sanacijo bratovskih skladnic. Na predlog glavne bratovske skladnice v Ljubljani se bo vršila 11. decembra 1954 v ministru za gozdove in rudnike v Belgradu konferenca, na kateri se bo razpravljalo o vprašanju sanacije pok. zavarovanja naše bratovske skladnice.

Stanje pokoj. zavarovanja naše bratovske skladnice ne bo preneslo prav veliko konferenc. Naj bi se to vprašanje rešilo tako, da se uzakoni predlog zakona, s katerim se obdavčijo vse doma producirane in uvožene rudnine. Predlog je izdelan in predložen, skrajni čas je, da se tudi izvede.

Štiridesetletnica žebliarske in železo-obrtne zadruga v Kropi

V soboto, dne 24. novembra je praznovala Kropa štiridesetletnico obstoja zadruga. Ta slavnost je bila prava slavnost kroparsko-kamnogoriškega delavstva. Kropa je bila praznično razpoložena. Na obrazih delavcev se je blestel ponos v zavestnem zanosu, da je gospodarski napredek in obstoj Kropo v prvi vrsti njihovo delo. V tem znamenju se je vršila vsa slovesnost.

Ob 10 je bila v kapelici služba božja. Cerkevni govor je imel g. Gabrovšek, sv. mašo je pa daroval domači župnik č. g. Kanduč.

Po službi božji se je vršil slavnostni občni zbor v zadrugi hiši, kjer sta podala predsednik tovariš Šolar in ravnatelj g. Gašperšič poslovna poročila ter poročila o spremembi pravil. Predsednik nadzorstva, domači g. župnik pa je predlagal, da se računski zaključek in bilanca sprejmeta in dá načelstvu odrešnica.

Dalje je podal načelnik nadzorstva zgodovinski pregled kroparske žebliarske industrije in žebliarske zadruga. To poročilo je bilo na podlagi dejstev mojstersko sestavljeno.

Računski zaključek je bil sprejet in odobren, istotako tudi predlog načelstva, da se povišajo deleži za moške člane na 30.000, za ženske pa na 15.000 Din. Za vplačilo deležev se je določila 10-letna doba. S tem sklepom so kroparski in kamnogoriški delavci pokazali zavednost o pomenu njihove kolektivistične zadruga, v kateri so oni sami gospodarji.

Nato je bilo skupno kosilo. Po kosilu je pa fotograf slikal vse članstvo, vodstvo in goste v

dveh skupinah, v eni ženske, v drugi moške. Nato se je nadaljeval slavnostni občni zbor. Moški zbor je zapel Krekovo »Naša pesem«, za tem je bila deklamacija »Kovači« od Zupančiča, ter deklamacija dr. Joža Lovrenčiča »Ob štiridesetletnici zadruga delo v Kropi in Kamni gorici.« Nato so se vršili pozdravi raznih zadruga in drugih zastopnikov. V imenu »Zadruga zveze« dr. J. Basaj, v imenu »Zveze industrijevcev« g. tajnik te zveze, v imenu sreskega poglavarstva g. tajnik, ki se je pohvalno izrekel o delu zadruga; v imenu JSZ tov. Jože Gostinčar in v imenu katol. časopisja g. Fran Kremžar. Navzočih je bilo še mnogo drugih gostov, izmed katerih je vzbudil g. prof. Arh veliko pozornost. On je domačin, Kamnogoričan, ki se je za odno delavstvo vedno živo zanimal. Da so kroparski delavci in farani z največjim veseljem pozdravljali svojega dolgoletnega učitelja, izobraževalca, upravnega pomagača in njih bivšega župnika g. Oblaka, ni potrebno posebej poudarjati. Hvaležni delavci ga ne morejo pozabiti.

Ker je pa vsako slavlje brez pomena, če nima vzpodbude za delo v bodočnosti, moramo poudariti, da je štiridesetletno slavlje kroparske zadruga z ozirom na sklepe za bodočnost ogromnega pomena. Saj ima v vidu gospodarsko neodvisnost od raznih denarnih zavodov.

Bog blagoslovi delo prve kolektivne delavske industrijske zadruga za Kropo in Kamno gorico!
J. G.

Okrog borbe za uveljavljenje odškodnin

Jugoslovanska strokovna zveza je vsled tega, ker še do danes ni rešeno vprašanje odškodnin za delo vajencev po § 267 novega obrtnega zakona, poslala Delavski zbornici vlogo, katero dobesedno priobčujemo:

P. n. Delavska zbornica, Ljubljana.

Od različnih strani prejemamo vprašanja, kako je glede uredb, ki imajo iziti na podlagi § 257 in 267 novega obrtnega zakona. Z ozirom na to naprošamo naslovljeno zbornico, naj bi za izvedbo gorenjih odredb podvzela primerne ukrepe. Mnenja smo namreč, ako se to dvoje za našo mladino tako važnih vprašanj reši, bo brezdvoma koristilo to tudi ostalemu delavstvu.

Danes se posebno od strani obrtnikov vajence zelo izrablja. Posamezni mojstri imajo zaposlenih več, kot bi jih sicer smeli imeti. Vsled tega se brez vsakega pravega razmerja več število pomočnikov. Leti ostajajo brezposelni vsled tega, ker se takoj, čim so izučeni, vržejo na cesto in na njih mesto zaposli brezplačna delovna moč — vajenec.

V tesni zvezi s tem vprašanjem so odškodnine. Danes imajo delodajalci cenene učne moči v vajencih, zato je treba na vsak način doseči, da se doseže izvedba odškodnin, do katerih imajo vajenci glasom obrtnega zakona že danes pravico.

Zato predlagamo, naj bi Delavska zbornica sklicala anketo skupno s strokovnimi organizacijami, javne borze, inspekcije dela, OUZD, kjer bi se gornji problemi proučili in sklenili primerni ukrepi, da se to na kak način uredi.

Zbornico naprošamo, da se za to važno vprašanje zavzame, kar je v njenih močeh. O ukrepih,

ki bi se v tem primeru podvzemali, prosimo obvestila.

Delavska zbornica je z ozirom na to poslala ministru za trgovino in industrijo v Belgradu dopis, v katerem zahteva, da se to v najkrajšem času izvede. Tudi to vlogo v informacijo priobčujemo:

Ministru trgovine in industrije v Belgradu.

Prejeli smo od Jugoslovanske strokovne zveze vlogo, ki jo prilagamo.

Centralni sekretariat radniških komora je predložil naslovnemu ministru izdelane tekste uredb, ki naj bi rešile vprašanja, o katerih govori vloga.

Povodom te vloge ponovno opozarjamo, kako važne so uredbe o določitvi števila vajencev, zlasti pa o najmanjši odškodnini, ki jo imajo prejemati vajenci od prvega leta učne dobe dalje, in prosimo ponovno, da se te uredbe čimprej izdajo.

Zlasti obračamo pažnjo na dejstvo, da vajencu po čl. 267 ne pripada odškodnina samo pod pogojem, ako se določi minimalna odškodnina po ministru, temveč brezpogojno.

Ako se uredba o odškodnini ne bo izdala, bodo delojemalske organizacije pač prisiljene, da določijo njeno višino po civilno-sodni praksi. Četudi bo ta pot za obrtnike draga, jo bodo zastopniki delojemalcev morali nastopiti, ako se za odškodnino ne bodo dale smernice po administrativni poti.

Ljubljana, dne 16. novembra 1954.

Preds.: L. Sedej, l. r. — Tajnik F. Uratnik, l. r.

Delavska kultura

Mladinski odsek JSZ v Zagorju bo letos priredil Miklavžev večer in sicer 5. decembra ob 5 popoldne v Zadruga domu. Za uvod bo kratka igrca enodejanka: sv. Miklavža večer. Prosijo se vsi, ki nameravajo, da jih sv. Miklavž obdari, da pravčasno oddajo darila v Zadruga domu. Vstopnina malenkostna, zato vsi vljudno vabljeni!

Fante opozarjamo, da se rednih tedenskih sestankov kar najbolj pridno in točno udeležujejo, zlasti velja to za one, ki se učijo glasbeno teorijo. V soboto smo imeli skioptično predavanje o »svetovni vojni«. Udeležba je bila razveseljiva. Naslednjo soboto bo zanimivo pre-

davanje tov. Guna Franceta. Pridite in pripe-ljite še novih, ki so našega duha in misli.

Kranj. Strokovna skupina delavstva in namješčenstva uprizori v soboto 1. decembra ob 8 zvečer in v nedeljo ob 4 popoldne v Ljudskem domu v Kranju Vombregarjevo dramo »Vrnitevi«. Vsi člani si bodo gotovo želeli v dolžnost, da se prireditve svojih sotovarišev udeleže. Opozarjamo, da imajo člani znižano vstopnino.

Začaran krog. Učiteljica: »Sram te bodi, Janez, vedno hodiš v šolo nepočesan.«

»Nimam glavnika.«

»Pa si ga izposodi od očeta.«

»Oče pa las nima.«

Viničarski vestnik

Otvorjamo boj za pravico!

Po stoletnem robovanju viničarjev za koristi posestniških magnatov, ki je zaslužilo delavski stan gospodarsko in kulturno tako, da se že viničarji sami niso več prištevali med enakovredne ljudi, je z odločnim nastopom strokovne organizacije nastopilo **prebujenje**. Po več kot desetletnem tveganju, vzgoji za samozavest in neprestani borbi za pravico viničarskega proletarijata na vse strani in pred vsakomur, je uspelo, da je naš viničar dobil zaupanje v moč zakona in v silo svoje strokovne organizacije. Korak za korakom, teden za tednom, vsaki dan, stopajo tu na površje novi vidni in nevidni uspehi. Kakor mogoče val, ki poderje vse pred seboj, vstaja v množicah viničarskega ljudstva prepričanje, da nismo samo zato tukaj, da se nas preganja in izkorišča, marveč da smo tukaj, kot delovni stan, tudi zato, da zahtevamo sadove svojega dela tudi zase, ker to je naša pravica. Tovariši, ne klonite v tem boju, povsod širite strokovno organizacijo in našo »Delavsko Pravico«. Za vsak očetek naj bo novih članov in nove borbe. Kar bomo sejali, to bomo želi. Sejmo tedaj odpor proti krivicam in proti sabotaji naše scijalne delavske zakonodaje po kapitalizirani meščanski družbi, da bomo kdaj želi vsaj zadosten kos kruha zase in svoje družine.

Svoje pravice so dosegli.

V Gornji Radgoni so bile dne 19. t. m. štiri razprave viničarskih razsodišč. Prva razprava je obravnavala spor viničarke tov. Borovič Marije z Orehovskega vrha proti Margareti Simonitsch, vinogradnici iz Radkersburga (Avstrija). Mož viničarke je moral iti služiti svoj kaderski rok. To je dalo povod za službeno odpoved viničarke, katere se je tudi izvršila ob zakonitem roku po Uredbi o viničarskem redu. Viničarka ima dvoje majhnih otročičev, ima živino in razen gospodarski inventar. Postavila se je na stališče, da ji gre zaščita, ker je mož pri vojaki. Na njeno mesto pa je bil najet še drugi viničar s sedmerimi otroki, ki se pa potemtaka ni imel kam vseliti. Razprava je trajala 2 uri. Viničarko je zastopal tov. P. Rozman, strokovni tajnik, ki je vztrajal izrecno na stališču, da se vkljub pravilni službeni odpovedi viničarka ne sme metati iz stanovanja in jo s tem gospodarsko uničiti. Ne sme se dopustiti, da bi inozemci tu na naši zemlji delali, kar bi hoteli, celo z družinami naših delavcev in vojakov. Žene delavcev, ki služijo kaderski rok, morajo biti dovolj zaščitene. Vinogradnico pa je zastopal advokat dr. Lenart Boezio, predsednik občine trga Gor. Radgona. Po odločnem prizadevanju viničarskega zastopnika je bil uspeh dosežen. Viničarka se s t. decembrom sicer izseli, dobi pa povrnjene vse selitvene stroške: 100 Din odpravnine, 250 Din nagrade, vrnjenih 40 kg semen posejane pšenice ter plačane stroške za oranje njive; njen viničar naslednik pa mora njeno kravo tako dolgo držati v vsej oskrbi v dosedanem hlevu, dokler to viničarka hoče.

Pri razpravi viničarja Fridana Alojza proti Neubauer Antonu pa se je razsodilo, da ta mora tekom osem dni plačati viničarju 734 Din za dolgujoče dne, 242 Din kot odškodnino za manjkajočo deputatno zemljo in 900 Din nagrade za obdelovanje trioralnega vinograda zadnjih treh let. — V zadevi viničarja Hamer Petra v Zbigovcih se je tudi razsodilo, da mora Gröller Marija, posestnica v Črešnjevcih, plačati v roku osmih dni 359.75 Din neplačane dne in 500 Din nagrade za dve leti nazaj.

Ljutomer. Prepričano nasprotujočih si strank pri razpravi viničarskega razsodišča radi nagrade viničarja tov. Stajnka, ki se je vršila v občinskem uradu Ljutomer-okolica, dne 20. t. m. med 9—11, je vzbudil pozornost pri mimoidočih. Ob oknih in pri vratih obč. pisarne se je nabralo precej poslušavcev tega zanimivega ljudskega procesa, ko je šlo za načelno stališče, ali bo grofica Kodolitsch Lidija tudi morala priznati zakonitost in obveznost Uredbe o viničarskem redu, plačati viničarjem nagrado, ali ne, ko se je tolikokrat že reklo, da za viničarje pri »Herrschaft von Kodolitsch« občine viničarski red ne velja in da se nagrada ne plača. Viničarja je zastopal tov. Rozman Peter, grofica Kodolitsch pa njen oskrbnik g. Pučnik, ki je navajal, da tov. Stajnko sploh ni bil najet kot viničar, ampak le kot hlapček, da ni sam ob-

deleval šest-oralnega vinograda in razno. Viničarjev zastopnik pa je spodbijal te trditve pravnoveljavno, češ, ako je viničarju bila od občine izdana njegova službena viničarska knjižica, je ta, potem uradno priznan po občinski oblasti, da je viničar ter sploh nima nihče več pravice o tem razpravljati. Zato mu gre nagrada in vse po viničarskem redu. Po dolgi, mestoma jako hrupni debati se je nasprotna stran, kjer so bili kar trije (Pučnik, Kikec Franc iz Ljutomera, König iz Slov. Bistrice), raje vdala, kot pa da bi šla zadeva pred sodišče. Takoj je bilo izplačanih viničarju tov. Stajnku 800 Din nagrade in 94 Din za mleko. Tako je zopet zmagala naša borba. — Sledila je bila druga razprava, pri kateri je viničarka Golob Neža tudi odnesla uspeh. Od svojega delodajalca žnidarič Alojza dobi: 90.75 Din kot neplačane dne, 100 kg krompirja in 100 kg koruze po pogodbi, in 4 mernike koruze in 1 mernik ajde, namesto nagrade v denarju.

Sv. Miklavž pri Ormožu. Tu se je doseglo, da je tov. Hedžet Bolfenk dobil izplačanih 366 Din od Dogša Jakoba iz Ormoža in se je razsodilo v drugi razpravi, da mora vinogradnik Kumer Jakob plačati viničarju tov. Miklošič Ivanu dolgujoči zaslužek in nagrado v znesku 1045 Din. Viničarje je zastopal tov. Kosič Janez.

Fram: Viničarska komisija je razsodila, da mora vinogradnik Petek Ivan plačati viničarju Verhovšek Karlu 3040 Din. — Oskrbnik Kolar Franc pa mora vzeti v službo viničarja Majhna Franca, mu plačati škode 200 Din zato, ker ga ni maral pravočasno sprejeti v službo. Kolar se je zavezal, da viničarja ne bo šikaniral. Plačati mora tudi viničarju Stuberger Francu 260 Din za nagrado in drugo. Oba viničarja sta dobila takoj vse izplačano, zadevo tov. Verhovšek Karla pa bo dobilo še sodišče v izterjatev.

Posmrtninski sklad. Umrli so: tov. Zupanič Jožef, član skupine Fram in Levanič Alojzija od skupine Svetinje. Svojem pokojnikov gre po pravilniku posmrtninskega sklada vsakemu po 1000 Din podpore, ki se tudi izplača. — Tovariško sožalje!

Fram pri Mariboru. Umrli je član naše skupine, tov. Zupanič Jožef, iz Ogljensčaka pri Zg. Polskavi. Rajni je bil zvest naš član ter pokretaš, katerega je spoštovalo vse, daleč naokoli. Kako priljubljen je bil, je pokazal njegov lep pogreb, katerega sta se udeležili poleg mnogega občinstva tudi požarne brambe iz Zg. in Sp. Polskave, kakor tudi godba požarne brambe iz Sp. Polskave, katere član je bil od njene ustanovitve in katere zastopnik se je v imenu vseh poslovil od pokojnega Zupanič ob odprtem grobu. Dragi tovariš Zupanič! Tudi mi Te bomo ohranili v hvaležnem spominu. Poslavljamo se od Tebe z zaupanjem, da si šel po plačilo k Največjemu in Najpravičnejšemu gospodarju, kateri naj Ti da večni mir in pokoj. Zaljujočim ostalim pa naše tovariško sožalje! — Tovariši viničarji.

★

Vsi tuji delavci bodo morali zapustiti Francijo. Vsled velike brezposelnosti, ki je zajela v zadnjem času tudi Francijo, se bavi francoska vlada z načrtom, kako dobiti zaposlitev svojim delavcem. Sklenili so, da se imajo izseliti vsi tuji delavci. Že doslej se je število tujih delavcev zmanjšalo od 1,5 milij. v l. 1952, na 814.000 v l. 1954, toda tudi ti bodo morali slejkoprej zapustiti Francijo.

Ali se ne bi mogli iz tega tudi mi kaj učiti. Koliko je pri nas tujih delavcev, ki so tu samo zato, da naše delavstvo izrabljajo in večajo tudi industriji mastne dobičke.

F. J. Goričar

Ljubljana, Sv. Petra cesta 29

prilagočena veliko izbiro manufakturnega blaga iz tu in inozemskih tovarn, perila za gospode in dame, razne modne in športne potrebščine, dežnike, ročne torbice, aktovke, potne kovčege itd. Poseben oddelek za damsko in otroško konfekcijo.

Velika izbira, zelo nizke cene. Ogledajte si vselej pri nas pred nakupom.

Borba čevljarških pomočnikov za obstanek

Čevljarškemu delavstvu v Novem mestu, katero je zaposleno v čevljarji Grile, se gode precejšnje krivice. Delavcem se izplačujejo tako malenkostni zneski za njihovo delo, da z njimi v večini ne morejo izhajati. Pomočnikom, ki delajo spodnje dele, je delo plačano od 11—15 Din za par navadnih moških čevljev. Da je ta plača absolutno prenizka, če računamo, da izdela srednje dober delavec 6 do 8 parov čevljev na teden in tako zasluži povprečno 1.80 Din na uro, more vedeti vsakdo. Da bi si delavstvo vsaj malo uredilo delovno razmerje s kolektivno pogodbo, se je včlanilo v Jugoslovanski strokovni zvezi v Ljubljani.

Vodstvo organizacije je takoj hotelo stopiti v stik z delodajalcem g. Grilcem ter mu je predložilo osnutek kolektivne pogodbe in mu stavilo tridnevni rok za določitev dneva pogajanj. Toda delodajalec je takoj drugi dan posamič poklical svoje delavce k sebi, češ naj podpišejo, če hočejo delati naprej, da se bodo pogajali sami med seboj brez kakšne organizacije. Kdor to ne podpiše, lahko pobere svoje stvari in gre. Seveda so delavci listino podpisali v strahu, da jih Grile ne bi postavil na cesto. Toda, kaj bo na to reklo vodstvo organizacije, je vprašanje, in še ni s tem izrečena zadnja beseda.

Postopanje g. Grilca je popolnoma razumljivo, ker se v vsem sklada z reakcionarnimi metodami sodobnega kapitalizma. Nerazumljivo pa je zadržanje delavstva, ki je radi strahu za izgubo skorjice kruha vrglo puško v koruzo in se predalo absolutni samovolji g. delodajalca. Ni izključeno, da ima še neki tretji nekaj zasluga, da je delavstvo moralo odstopiti od svojih upravičenih zahtev in se izročiti na milost in nemilost g. delodajalca. Pregovor pravi: da ene vrste ptiči vedno skupaj lete.

Razno

Zagorje. Zima trka na vrata, skoro, da jih že odpira. S skrbjo gleda vsak v ta lepi, a tudi težki zimski čas. Po rudarskih revirjih še nadalje veje isti veter, kakor že več zadnjih let. Nič se ni spremenilo na bolje, ampak še poslabšale so se razmere našega rudarja trpina. In kaj še le občitju oni, ki jih ni malo, ki so postali žrtve nenasitnega kapitala, ki so že nekaj let brezposelni in brez sredstev za vsakdanji borni kruh. Njih obupno življenje je podobno životarjenju, njih tolažba je upanje na boljše čase.

Vendar ti ljudje-rudarji, ki imajo številne družine, ki so plačali lep davek državi s tem, ne morejo iti živi pod zemljo, a so kljub temu prepuščeni na milost in nemilost. Poleti so zaposleni pri gradbenih delih, pozimi pa niti teh ni in tako so brez dela in jela.

Po naših rudarskih borbah, ki so bile krušnega značaja in tudi zadnjih nastopih obrtništva in trgovcev, se je videlo, da so res težki in obupni časi za preživljanje. Treba bo reševati krizo od spodaj navzgor. Ljudem je treba dati dela in poštenega zaslužka, ker obupna in moreča je zavest, da je človek odvisen od dobrodelnosti drugih. Je pa z dobrodelnostjo in podporami tako, da te mnogo ne odpomorejo, ker mora človek trikrat jesti in to vsak dan, s podporami se pa to ne da, poleg tega pa še težka zavest — odvisnosti.

Vendar pa je boljše nekaj kot nič. Zato so je naša Vincencijeva družba z vso evangeljsko ljubeznijo zavzela za uboge in pomoči potrebne. Pričela je trkati na vrata usmiljenih ljudi in toliko nabrala pri malih ljudeh, ki poznajo težo in trpljenje brezposelnih, da ji bo omogočeno 1. decembra odpreti kuhinjo za brezposelne in njih družine, ki bodo dobivali dnevno enkrat toplo in tečno kosilo.

Zato Vam vsem, ki ste toliko žrtvovali od svojega, iskrena hvala. Posebno pa se zahvaljujemo vam, vrli rudarji v Hudi jami, ki ste darovali II. skupini zadr. v Zagorju lep znesek za podporo najrevnejšim in od česar je dobila tudi Vinc. konferenca 1000 Din. Prav tako se zahvaljujemo karitativni zvezi v Ljubljani, ki nam je velikodušno vseskozi pomagala. Če bi mogel še kdo kaj darovati, naj pošlje na naslov: Vincencijeva konferenca v Zagorju ob Savi.

Širite „Delavsko Pravico“!

Mogočna proslava 40 letnice kršč. soc. gibanja v Celju

Celje, 26. novembra 1954.

Proslava štiridesetletnice krščansko-soc. gibanja v Sloveniji ni bila proslava, kakor smo jih navajeni ob vsaki priliki, temveč je bila ta prireditev dostojna manifestacija za ideje, ki jih je pred 40 leti začel sejati med slovenskim narodom Janez Evangelist Krek in ki so rodile obilo sadu. Program proslave in potek je bil tako skrbno izbran in naštudiran, da lahko pristojevamo to akademijo, če smemo proslavo tako imenovati, po globokosti in izpeljavi med najlepše prireditve, kar jih je Celje videlo.

Kot uvod v proslavo so se zjutraj krščansko socialistični delavci in delavke ob 8 udeležili sv. maše v opatijski cerkvi. Po sveti maši je bil običajni vsakomesečni sestanek Jugoslovanske strokovne zveze v Delavski zbornici, katerega so se posebno ob tej priliki udeležili člani in članice v zelo častnem številu.

Pripravljali smo se na to proslavo že dlje časa in je umljivo, da je bilo v nedeljo veselje na vrhuncu. Naše članstvo je pokazalo ves čas mnogo razumevanja in le redki so, ki so vse pripravljane gledali od daleč, ali, kar je še bolj žalostno, se celo odmeknili. Prvim gre priznanje, drugim prezir. Ko smo dobili sredi tedna zelo pomnoženo naklado Delavske Pravice, smo isto takoj razdelili med zavedne članice in tako se nam je posrečilo z njihovo pomočjo prodati okoli 500 izvodov. Končno je to le majhno število spriču prebivalstva, a vendar moramo pri tem računati na različne okolnosti, od katerih je ena najbolj žalostnih, še več, celo obsojanja vredno dejstvo, da so se našli ljudje, ki so jo odklanjali. Naša številka je bila vseskozi pisana v duhu delavskega gibanja in prav radi tega ne moremo razumeti skrajno nezavednost in to celo pri ljudeh, od katerih bi pričakovali podporo pri odkriti borbi za pravico. V nedeljo se je članstvo najprej udeležilo skupne sv. maše. Po sveti maši se je vršil sestanek vsega članstva v prostorih JSZ. Da bi bili naši sestanki vedno tako dobro obiskani. To pot je namreč članstvo napolnilo lokal in z zanimanjem poslušalo svoje tovariše. Predsednik tov. Krajnc je v začetku in strnjениh besedah otvoril sestanek. Ob pogledu nazaj je s ponosom ugotovil, da se je miselnost našega gibanja učvrstila tudi tam, kjer pred nedavnim časom ni imela tal. Za njim je v lepih besedah govoril tov. Mikeln. Organizacija, ki je bila ustanovljena za pravico delavskega razreda in je to borbo dosledno izvajala, pač ne more drugače živeti, če ni bila v rokah moč, ki so značaji in borci. In teh smo se spomnili pri sv. maši. Umrlih in živih, Kreka in Gostinčarja in vseh onih, ki bijejo še nadalje boj. Nato je govoril tov. Hočevar. Njegove tehtne besede o notranji prerojenosti so vžgale. Da, notranja prerojenost. In ostati krepak, če si tudi tepen in bičan za delo, ki ga vršiš za bedne in izkoriščane. Tov. Debeljak, ki že leta vodi kulturno udejstvanje članstva, je kljub temu poudaril prvo in edino nalogo, ki je nad vse: ostati delavec v delavski organizaciji, pa pravice delavstva, vse drugo naj stopi v ozadje. Kot četrti je podal dvojje misli tov. Jurač. Borba in mir. Danes, ko so na delu skrivne sile, pri katerih igra glavno vlogo kapital, mora biti delavstvo združeno v borbi proti njim. Še več, delavstvo mora budno čuvati, da ne postane orodje za izrabljanje in mora proti temu uporabiti vse svoje sile. In prav v tem je naša borba, katere se naj oklene mlado in staro. Ob tej priliki pa se moramo spomniti tudi onih borcev za pravico, katerim je bil zadet udarec prav radi njihovega nesebičnega dela. Tedaj so vstopili v društvene prostore tovariši iz Hudejame in tov. Marinček iz Ljubljane. Članstvo jih je toplo pozdravilo. K besedi sta se oglasila še dva stara borca tov. Prelog in Kos. Kot zadnji je še govoril tov. Marinček, ki nam je izročil pozdrave naše centrale in je obenem razvil nekatere zdrave misli, na katerih stoji vse članstvo naše organizacije. Med sestankom je tov. predsednik tudi prebral dva dopisa in sicer od Grafične organizacije in Zveze privatnih nameščencev, ki so izročili svoje čestitke. Članstvo je čestitke z veseljem vzelo na znanje.

Glavni del proslave je bil popoldne. Pod vodstvom tov. Jurača in tov. Debeljaka so Celjani in delavci iz Hudejame naštudirali lep program, ki nam po svoji globokosti kaže, kaj vse zmore tvorna delavska sila. Program je otvoril odlomek iz Hlapca Jerneja »Oče naš«, ki ga je v zboru vestno in temeljito naštudiral tov. Debeljak, ki je tudi to pot igral glavno vlogo. Zbor mogoče včasih ni bil popolnoma na mestu, vendar to ni motilo celotnega vtisa, ki ga je ta točka napravila na občinstvo.

Pri drugi točki je nastopil kot govornik tov. Jože Langus iz Ljubljane. Imel je globoko zasnovan programatičen govor, v katerem je podal sliko našega gibanja od leta 1894 naprej, ko je začel med Slovenci orati ledino Krek v širokih potezah do današnjih dni. Trd je bil boj, nasprotnikov na vse strani dovolj, a slovensko krščansko soc. delavstvo je tudi v tem boju vzdržalo in znalo vedno najti pravo pot za pravice tistih, za katere se je borilo. V današnjem času, ko svet ne ve ne kod ne kam, ko se križajo duhovi in duhovna revolucija še ni končana, stoji krščansko soc. delavstvo prav budno na straži za pravice zatiranega delavstva. Govornik je v glavnem poudaril načelo, na katerem slovni vse naše gibanje, z naslednjimi besedami: »Dr. Krek je svoje delo naslonil na papeževo delavsko okrožnico »Rerum novarum«. Mi hočemo svoj program postaviti na široka načela, ki jih je podal sedanji papež o družbi v okrožnici »Quadragesimo anno«. Svoj program bomo gradili postopoma. A ne bomo samo teoretizirali in čakali, da bo pravica sama prišla k delavcem, ampak bomo za pravico in svobodo delavstva tudi praktično delali v prvih vrstah delavske fronte.

Sledila je nova točka: Krekova knjižnica. Iz vseh knjig, ki jih je dosedaj izdala Delavska založba, je tov. Jurač izbral najbistvenejše odlomke, katere so nato člani in članice recitirali. Ta točka mogoče ni bila popolnoma tako izvedena, kakor je bila zamišljena, zdi se nam, da je bila malo predolga in utrudljiva. Vsekakor je hotel tov. Jurač s tem delom pokazati, kako misli in kaj hoče čitati delavstvo.

Najlepši je bil pač zadnji del proslave. Tov. Jurač je v svoji tvorini umetniški sili hotel podati vso bedo in gorje današnjega delavstva, ki iz dneva v dan v potu in znoju dela za kosček svojega kruha, ne vedoč, če bo jutri še lahko šel na delo, da bo preskrbljena njegova družina, ki še ne vedo, kaj je življenje, pa že morajo občutiti vso silo gorja, kateremu je podvrženo delavstvo. Pred našimi očmi so se odigravali na odru, lahko rečemo, naravnost mojstrsko podani dogodki današnje dobe, o kateri vsak dan čitamo po časopisih. Svet pa gre mimo tega, kakor bi se ne bilo ničesar zgodilo. Avtor tega dela, ki ga je tudi sam vodil, je znal v to delo vplesti toliko duha, da moramo reči, da kaj takega na celjskem odru še nismo videli. Mogoče je kaka malenkost, ki bi je bilo treba izpustiti ali malo spremeniti, kar pa ne kvari popolnega vtisa, ki ga celotno delo napravi na gledalca. Če omenimo, da pri podajanju tega dela, avtor ga je naslovil Reportaža, ni bilo v dvorani suho nobeno oko, mislimo, da smo povedali dovolj.

Tako je celjsko delavstvo svečano in dostojno proslavilo ta lepi jubilej. Proslava sama je bila na višku in je bila tudi vredna očeta vsega krščansko soc. gibanja med Slovenci, dr. Janeza Evangelista Kreka.

Tekstilno delavstvo

Kranj. Strokovna skupina delavstva in nameščenstva v Kranju bo imela svoj redni mesečni sestanek v nedeljo 2. decembra ob 9 dopoldne v dvorani Ljudskega doma. Obravnavali bomo zelo važne delavske zadeve in naloge, ki nas čakajo ob novem letu, zato naj se vsi člani sestanka zanesljivo udeleže. Posebno opozarjamo organizacijske zaupnike, da store svojo dolžnost, kakor jim bo pismeno sporočeno. — Na sestanek pride zastopnik centrale iz Ljubljane.

Naročajte „Del. Pravico“!

Več luči!

Ta naslov sem našel na ovitku v eni zadnjih števil fantovskega lista po imenu »Kres«. Čudno se mi zdi, da se člankar sploh ni podpisal. Ne maram odgovarjati na vse. Za danes hočem odgovoriti le na zadevo, ki se tiče naše Del. Pravice. Že od svoje zgodnje mladosti sem čitatelj lista, ki zastopa interese gibanja krščanskih strokovničarjev. Če hočem biti odkrit, moram priznati, da ne najdem v Sloveniji niti enega lista, ki bi tako odkrito zagovarjal delavsko stališče, kot Delavska Pravica. Znano mi je, da gotovim gospodom ni vse všeč (tudi v katoliških krogih), kar se obravnava v tem listu. Nikjer pa ne more pisec omenjenega članka ugotoviti, da prinaša Delavska Pravica članke, ki nasprotujejo naši krščanski veri. Pisec članka primerja borbo nas krščanskih socialistov z borbo z našimi nasprotniki marksisti, oziroma komunisti, kot jih imenuje. Poznam predobro vse to namigavanje. Poznam dobo, ki smo jo preživeli po svetovni vojni. Kje je bil omenjeni člankar, ko je bilo treba stati na straži noč in dan? Kje so bili takrat vsi ti gospodje, ko je bilo treba nekaj storiti v korist delavstva? Kdo je bil, ki je znal brniti delavske interese in delavsko socialno zakonodajo? Pogledati je treba samo delo, ki ga je v tem pogledu storila JSZ in njeno glasilo Delavska Pravica. Kje je vendar bil tedaj omenjeni člankar, ko so se vršili boji za izboljšanje delavskega stanu? Kje je bil, ko je krščansko socialistično delavstvo vodilo dolgotrajna pogajanja za svoje kolektivne pogodbe? Kje je danes, ko se to delo vrši v največjem razmahu? Vprašam Vas, dopisniki »Kresa«, kje ste bili takrat, ko so marksisti metali naše krščansko misleče delavce iz tovarn? Kdo je bil, ki je ta val ustavil v razburkanih povojnih letih? V čast si štejem, da sem pripadal krščansko soc. gibanju, ki je ves naval ustavilo. Več luči delavstvu, več spoznanja delavstvu, da bo spoznalo, kdo je njegov sovražnik.

Vsa ta dela vrši JSZ in njeno glasilo v polni meri. Vsak čitatelj, ki redno prebira svoje glasilo, ve, da je Delavska Pravica na pravi poti. Kar se pa tiče J. G. v omenjenem članku »Kresa«, pa ni vredno, da odgovarjam. Gostinčar je učenc dr. J. E. Kreka. To vemo vsi, ki smo že občevali z njim, vse drugo je stvar politike, ki jo vsi dobro poznamo. Takih, kot je naš J. Gostinčar, bi potreboval slovenski narod še več, posebno pa še slovenski delavec. Moje prepričanje je, da brez strokovne organizacije, ki jo ima danes slovenski delavec v okviru JSZ, ni mogoče več misliti krščanskega pokreta. Tako pisanje, kot ga je prinesel zadnji »Kres«, ni vredno, da ga sploh pogleda delavec, ki se zaveda svoje strokovne organizacije v okviru JSZ. Zavedajmo se, da smo borci za nov družabni red v okviru pravičnosti in reda. V našem poštenem delu je naša bodočnost.

Tovariš urednik! Zdi se mi pametno in pošteno, da na članek v »Kresu« odgovorim, in to radi tega, da ne bodo gospodje okrog »Kresa« mislili, da delavec na deželi ne pojmuje dela. Prosim Te, da to priobčiš v prvi številki »Delavske Pravice«. — Gorenjski kovinar.

Pozor! Pozor! Pozor!

Za nakup zimskega perila, trikotaze, pletenin, nogavic, rokavic, volne, snežk, galoš, domačih čevljev, lepih miklavzevih daril se conj. občinstvu toplo priporoča trvdka

F. M. SCHMITT

Ljubljana

Pred Školjjo 2 Lingerjeva 4

Pozor na izložbe in nedeljske razstave!

V tovarni K. I. D. na Javorniku se je 12. novembra pri delu onesvestil pomožni delavec na planu Hireš Vinko, doma iz Gorij pri Bledu. Ko so ga prinesli na rešilno postajo je že izdihnil. Družini in ostalim iskreno sožalje!

Doma in po svetu

Prvi kraljev namestnik knez Pavle je odpotoval v London na poroko angleškega princa Jurija z grško princeso Marino, ki bo 29. t. m. Pri tej priliki bo naš knez namestnik Pavel imel tudi važne politične razgovore z priporoki navzočimi vladarji in državniki z ozirom na obstoječe razmere, kar zna ugodno vplivati na dušeče ozračje, v katerem se nahaja Evropa.

Na ljubljansko univerzo se je v zimskem polletju vpisalo 1785 slušateljev in slušateljic. Z naknadnimi vpisi bo doseženo število 1800. S skrbjo se polnijo duše, kam z vsemi, ko končajo študije. Vrste inteligentnega proletarijata se iz dneva v dan večajo.

Zgradba univerzitetne knjižnice v Ljubljani je zagotovljena. Država bo prispevala 7.500.000 Din, za kar najame posojilo pri Hipotekrni banki, a ostanek 3.000.000 Din bo krila banovina.

Jugoslovanski zunanji minister Jevtič je vložil pri tajništvu Zveze narodov v Ženevi ostro protestno noto zoper Madjarsko, ker je po temeljitih preiskavah ugotovljeno, da so imeli marsejski atentatorji in njih pomočniki največjo zaščito v tej državi. Podprla sta našega zunanjega ministra s posebnimi notami tudi češkoslovaški in romunski zunanji minister.

Madjarska vlada se zvija na vse načine iz škripcev in v svojo obrambo navaja izmišljene in gorostasne obdolžitve napram Jugoslaviji. Nje ob strani stoji Italija, ki skuša ublažiti porazen vtis jugoslovanske note med svetovno diplomacijo. Mussolini ne pusti na cedilu madjarske aristokracije, ki bi v primeru poraza na diplomatskem polju, bila poražena tudi doma in bi mogoče vendar že vzela v roke krmilo države stiskana madjarska raja, ki ji ne pri-

jajo avanture vladajoče aristokracije. Mussolini ve, da bi z zmago tlačnih v Madjarski prenehala njegov imperialistični vpliv in bi izgubil veliko oporo za svoje akcije na Balkanu.

Avstrijski ministrski predsednik Schuschnigg je hodil z ozirom na zadnje dogodke po navodila v Rim. To se je opazilo takoj v pisanju avstrijskega časopisja, ki je po njegovem povratku pričelo zvesto sekundirati Madjarski in Italiji v napadil na našo državo. Mislimo, da to za državo, ki bi naj bila osnovana na krščanskih načelih in ki se proglašala za branilko katolicizma v Srednji Evropi, ni najlepše pričevalo.

Pavelića, Kvaternika, Perčevića in drugih, ki so označeni za početnike atentata na pok. kralja Aleksandra, Italija in Avstrija po medsebojnem sporazumu z Madjarsko, ne bosta izročili. To je bilo pa itak že od začetka pričakovati, ker zgleđa, da ni sama Madjarska tako močno udeležena na atentatu, in bi krivci po predaji izdali še druge udeležnike in podpornike.

Ne samo v Afriki. »Gospod učitelj, oče nam je pravil, da žive v Afriki narodi, kjer spoznajo močje žene šele po poroki.«

»Ne samo v Afriki, dragi moj, marveč je tako tudi v Evropi.«

★

On in ona sta se vozila po morju, ko je nje ga napadla morská bolezen. Pravi ona:

»Poglej, pogledj, Janez, tamle je videj veliki parnik.«

»On: »Pusti me, parnikov imam za enkrat dovolj, poklič me, kadar boš videla avtobus.«

Uredba o znižanju režijskih stroškov v podjetjih

Izšla je nova naredba, po kateri morejo ona podjetja, ki ne zmorejo dosedanje režije, znižati prejeme svojim nameščencem. V glavnem ne prinaša nobenih znatnejših izprememb ter ima menda samo ta namen, da bi za državo, ki je prva pričela z znižanjem plač svojih nastavljenec, prišla tudi privatna podjetja. Na podlagi nove uredbe bodo seveda podjetja hitela z znižanjem prejemkov svojih nameščencev, pa naj si bo to potrebno, ali ne. Saj bi storilo to že sedaj marsikatero podjetje, toda imelo je strah pred javnostjo. Zopet dokaz, da ozdravljamo krizo po napačni poti in ravno narobe nego v Ameriki: Tam plače zvišujejo, da bo potrošnja večja, pri nas pa jih na vseh koncih znižujemo, da bo potrošnja manjša. Zavezujemo sami sebi žile dovodnice!

Naredba sama v glavnem razlikuje dvoje vrst nameščencev in sicer upravljajoče uradnike ter v splošnem vse nameščence. Prva grupa za nas ni važna, ker kot upravljajoče uradnike je smatrati one, ki jim je poverjeno vodstvo vseh poslov, posameznih skupin ali podružnic, tedaj na kratko rečeno ravnatelj, dirigentov itd. To osebje pa zavzema že itak tako dominanten položaj, da more samo o sebi odločati ter ni verjetno, da bi si hotelo samo svoj položaj poslabšati. O tem imamo nameščenci dokazov dovolj. V kateremkoli podjetju so bile izvedene redukcije plač, kakor tudi osebja, gospodje ravnatelji niso bili prizadeti. Vслед tega nas bolj zanimajo določbe, ki se tičejo ostalega dela nameščentva. Predvsem ugotavlja naredba, da se morejo znižati plače, odpravnina in odpovedni rok le sporazumno z nameščencem, v nasprotnem slučaju se je treba obrniti na posebno sodišče, ki ga določa čl. 5 uredbe. To pa velja po našem mnenju predvsem za nameščence, ki imajo posebne ali pa kolektivne pogodbe, po katerih imajo izgovorjeno boljšo odpravnino ali pa daljši odpovedni rok, kakor ga pa določa zakon. Sklepati je to iz tega, ker uredba v čl. 7, toč. 2, točno ugotavlja, da se odpovedni rok ne sme določiti izpod najnižjega, z obrtnim zakonom za dotični primer določenega odpovednega roka. Predlog o znižanju plače, odpravnine ali odpovednega roka mora vedno vložiti

podjetje, ki se ni moglo pogoditi z nameščenci. Pač lahko pri sodišču zahteva nov sklep tudi nameščencem, ako se razmere izpremenile ter bi jih bilo treba revidirati.

Posebno sodišče se nahaja pri trgovskem, oziroma če tega ni, pri okrajnem sodišču. Tvori ga predsednik, ki ga imenuje sodišče iz vrst sodnikov, in dva člana, eden od strani podjetja, drugi pa od nameščencev. Lastnik podjetja mora predsedniku izročiti svoj predlog, v katerem mora dokazati, da potreba glede znižanja res obstoja. Ta dokaz menda ni težko nikomur doprinesti. En izvod tega predloga dobi nato nameščencem, ki mora v roku petnajst dni imenovati svojega člana. Zanimivo je, da tam, kjer so sklenjene kolektivne pogodbe, dobi kopijo tega predloga predsednik nameščenskih strokovnih organizacij, ki zastopa nato delojemalca. Na podlagi tega predloga skuša nato doseči sodišče med strankama sporazum. V slučaju, da stranke na sporazum ne pristanejo, odloči potem sodišče samo o višini plače itd. Proti tej odločitvi ni priziva. Pri izreku razsodbe pa je treba paziti, da se nameščencu ohrani eksistenčni minimum. Po indeksu zagrebške Delavske zbornice znaša za nameščenca, ki je oženjen ter ima dva otroka, Din 2.300.—. Če se bo sodišče ravnalo po tem indeksu, bi moral marsikak nameščencem dobiti povišanje plače in ne znižanje. Pri razsodbi glede plače pa mora sodišče na eni strani upoštevati finančno stran podjetja, na drugi strani pa 1. strokovno izobrazbo nameščenca, 2. čas službovanja in 3. razmerje s plačami drugih nameščencev v istem podjetju.

Koliko ima ta uredba praktičnega pomena za nameščence? Po našem mnenju zelo malo in to samo za one nameščence, ki imajo kolektivne pogodbe, ali ki so organizirani, kajti je-ti se bodo mogli upreti zahtevi podjetnika glede znižanja, dočim se posameznik ne more, sicer tvega, da bo zletel na cesto. Na vsak način bo moral sprejeti pogoje, ki mu jih diktira delojemalca in menda posebna sodišča ne bodo imela prilike pogosto posredovati med nameščencem in podjetnikom, kajti slednji bo smatral to kot povod za prekinitve službenega razmerja.

Mariborska ekspozitura

Maribor. V nedeljo, dne 25. t. m., je skličala JSZ sestanek za tekstilno delavstvo v mariborskih tekstilnih tovarnah, ki je bil zadovoljivo obiskan. Na sestanku je v daljšem govoru poročal tov. Kores o delavski zaščiti in zakonodaji. Za tem je orisal pomen strokovnih organizacij tov. P. Rozman. Navajal je tudi, da vlada ponekod v tekstilnih tovarnah neznošno stanje. Ljudje šikanirajo in jih gotovi mojstri iz inozemstva psujejo s svinjami in drugimi sličnimi priimki. V drugem obratu še plačujejo delavce tako mizerno, da je družinski oče zaslužil v dveh dneh 5 Din, reci in piši pet dinarjev. Da vladajo take razmere v tovarnah, leži krivda tudi na delavstvu, ki je danes popolnoma razbito in neorganizirano. V precejšnji meri so pa krive tega stanja delavstva tudi organizacije, ki so dosedaj vodile delavstvo samo s frazami, namesto da bi se posvetile resnemu in podrobnemu delu. Zato ni čuda, da je delavstvo postalo neprijazno do strokovnih organizacij. Rešitev bi bila samo v tem, da se delavstvo zopet organizira pri naši strokovni organizaciji, katere dolžnost bi bila, da se z vso močjo posveti vprašanju izboljšanja položaja in da se izvolijo po obratih zaupniki, ki bodo pošteno in vztrajno vršili svoje dolžnosti in z njeno pomočjo dosežajo, da se uvede v vse obrate red in zakonitost in izboljša skrajno mizerni položaj tekstilnega delavstva.

Na policiji. Policijski uradnik zapisuje osebne podatke aretiranega berača in ga vpraša: »Kake vere ste?« — Aretiranec: »Gospod komisar, prihranite si pisanje in napišite kar naenkrat z velikimi črkami 'brez'. Sem namreč brez konfesije, brez stalnega bivališča, brez poklica, brez žene, brez otrok, zlasti pa brez denarja. Kaj bi torej toliko pisarili!«

Delavci! Za Miklavža kupite dobro in poceni nogavice, rokavice, zimsko perilo in pletenine pri **Miloš Karničnik, modna trgovina Ljubljana, Stari trg št. 8**

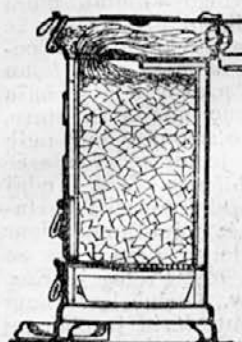
20% popusta

od cele zaloga Vam nudi pri nakupu različnega manufakturnega blaga za

Miklavža in Božič
trvdka

A. Žlender

Ljubljana, Mestni trg 22

Kraljica peč
patent

Kuri se s premožem, drvmi in vsakovrstnim drugim gorivom. Gori od zgoraj navzdol in razgreva vse prostore z enkratnim naloženjem.

10 do 40 ur neprestano
Ne kadil in ne smrdi, je dosledno ekonomična, zato najcenejša peč

Tovarniška zaloga za dravsko banovino v Ljubljani
Kolodvorska ulica št. 26

Zahtevajte prospekt in obisk zastopnika

Rado Nipič, Ljubljana, Miklošičeva 13